

FI lausuntopyyntö VaVa syksy 2017

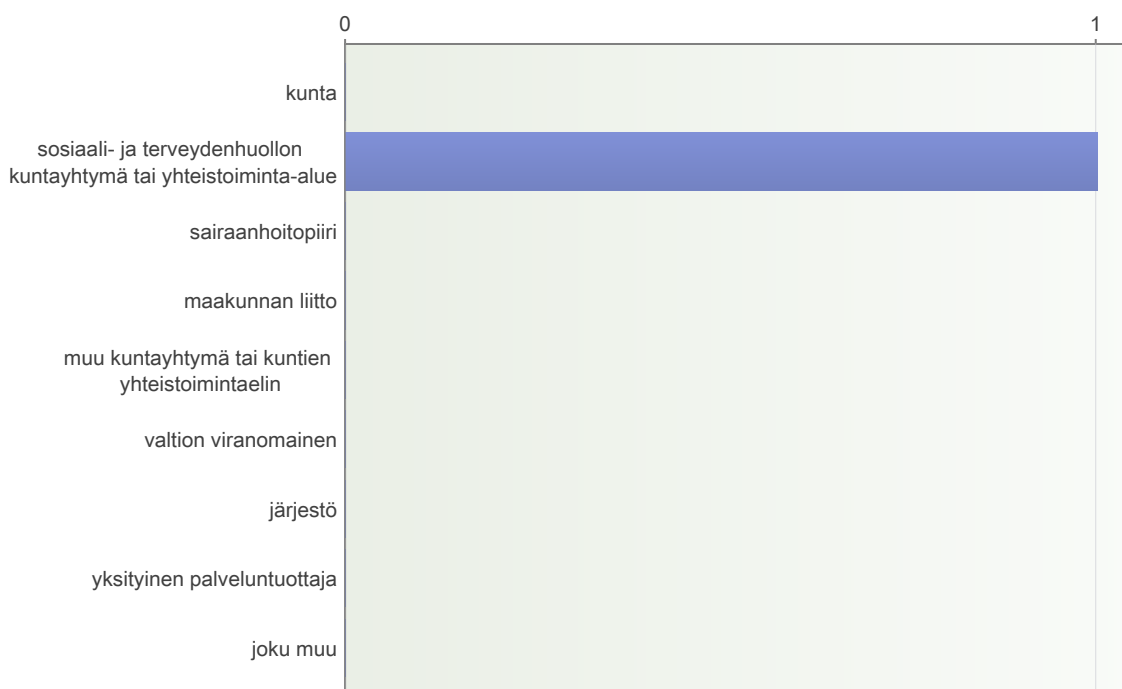
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot, sähköposti ja puhelinnumero	Lausunnon käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimielimen nimi
Perusturvakuntayhtymä Karviainen	Satu Höglund	Leila Terkoma, leila.terkoma@elisanet.fi , 040-547 8051	12.12.2017	Perusturvakuntayhtymä Karviaisen yhtymähallitus

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- •Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseen vaikuttavat ensisijaisesti tutkimusten mukaan väestön koulutus- ja tulotaso. Positiivista vaikutusta olisi voinut olla erojen kaventumiseen, mikäli sote-keskusten palveluvalikoima olisi tehty laajemmaksi – käytännössä sosiaalityö puuttuu näistä kokonaan.
- Ehdotuksesta puuttuu todellinen integraatio. Ehdotus on terveydenhuoltopainotteinen. Ehdotus johtaa mitä todennäköisimmin nykyistä heikompiin tuloksiin terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen kannalta.
- Maakunnan sosiaalipalvelujen tuominen sote-keskusten yhteyteen ei ratkaise ongelmaa, jossa muodostuva uusi organisaatioiden välinen raja tulee heikentämään integraatiotavoitetta.

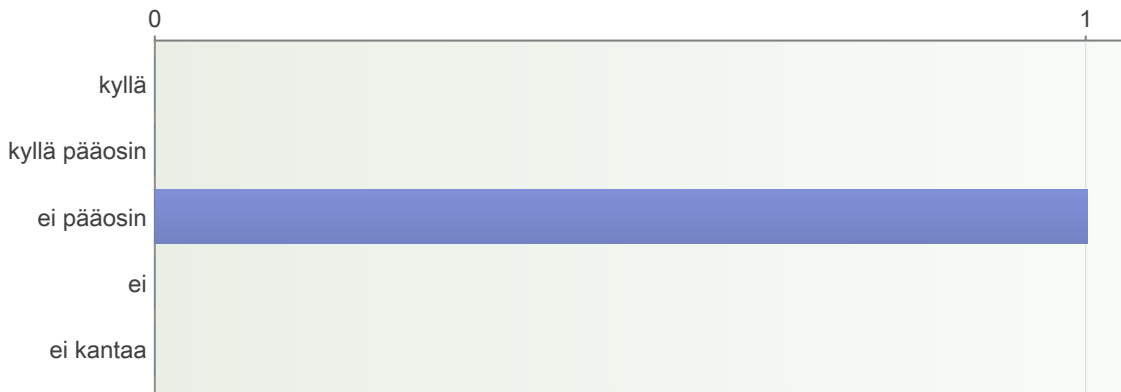
Tässä yhteydessä viittamme myös Kuntaliiton lausuntoon, jonka mukaan

”Ehdotettu tapa toteuttaa perustason ja eräiden erityistason palveluiden valinnanvapaus markkinamekanismien kautta on ristiriidassa sote- ja maakuntauudistukselle alun perin asetettujen tavoitteiden kanssa, jotka koskevat hyvinvointi- ja terveyserojen kaventumista, palvelujen yhdenvertaista saatavuutta, palveluiden integraatiota ja kustannusten hillintää.”

”Palvelutuotanto pirstoutuu maakuntien tosiasiallisen ohjausvallan ulkopuolelle ja eri palveluihin syntyy asiakkaan näkökulmasta nykyiseen verrattuna uusia rajapintoja. Lakiluonnoksessa ehdotetusta ohjausjärjestelmästä on käytännössä mahdotonta saada aikaan kokonaisuutta, jonka avulla saavutettaisiin uudistuksen tavoitteet ja pystyttäisiin hallitsemaan malliin sisältyvät rakenteelliset riskit.”

5. 2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

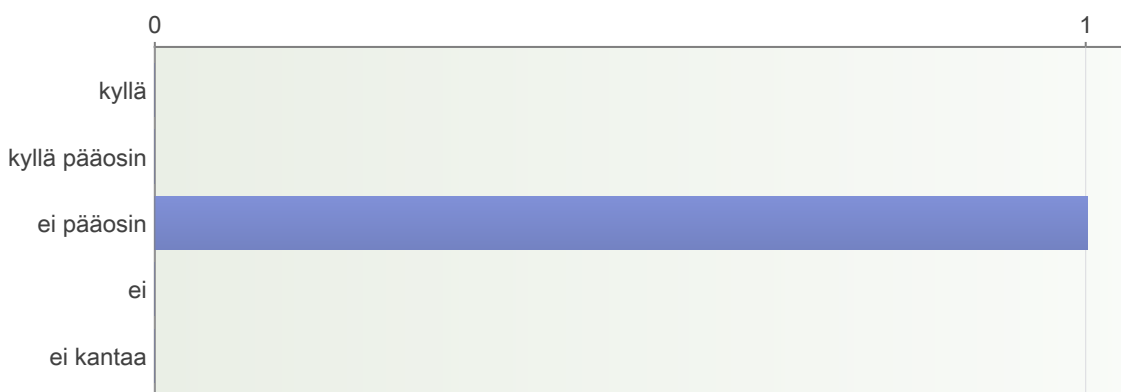
6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- - Asiakkaan vaikutusmahdollisuudet omiin palveluihinsa riippuvat palvelutarjonnasta. Tämä uudistus ei tule lisäämään kuin marginaalisesti palvelutarjontaa alueille, joissa se on nykyisinkin heikkoa.
  - Heikoimmassa asemassa olevat ihmiset, kuten paljon palveluja tarvitsevat, eivät kykene selviytymään palvelutarjonnan viidakossa. Jos heidän tuekseen on palkattava lukuisia uusia palveluneuvojia, tietää se myös kustannusten kasvua.
  - Esitetty valinnanvapausmalli on monimutkainen ja vaikeasti hahmotettava.

7. 3.Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

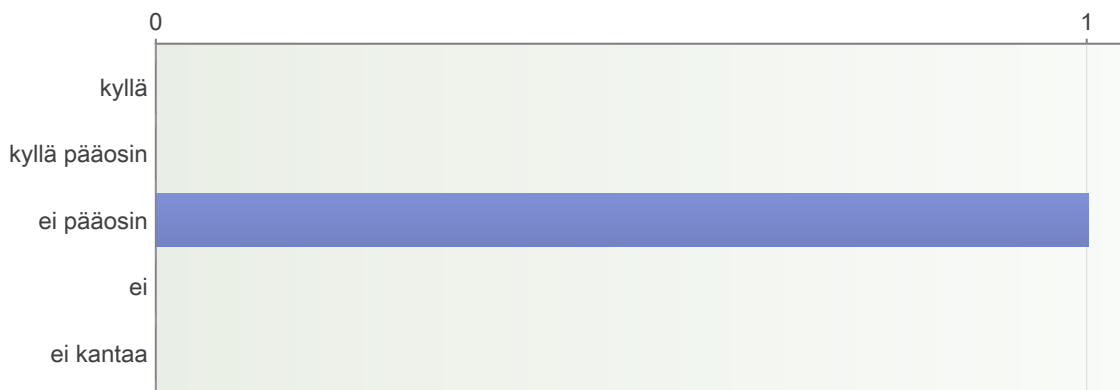
8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- •Toteutuakseen tämä edellyttäisi asiakkaalta laajaa tieto-taitoa palveluvaihtoehtoista. Ei ole todennäköistä, että asiakkailta löytyisi riittävää kompetenssia arvioida, mikä on hänen tilanteeseensa sopiva palvelu.
- Sosiaalipalvelujen ohuus sote-keskuksissa vaikeuttaa nykyiseen verrattuna huomattavasti asiakkaan mahdollisuuksia hakeutua sopivaan palveluun.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

Vastaajien määrä: 1

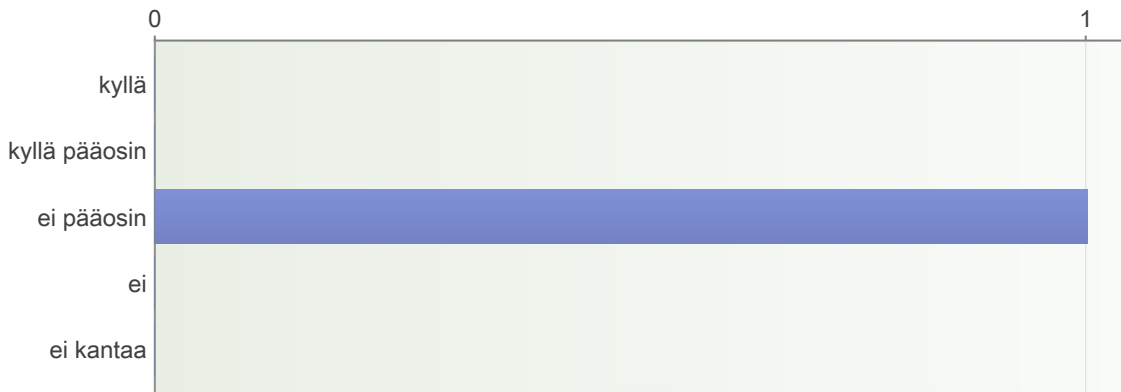
10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- •Tämä edellyttäisi toimivaa case-manager –tehtävää, jota nyt ei ole selkeästi osoitettu millekään taholle. Maakunnalle syntyy tässä mahdollisuus asettaa ehtoja palvelujen yhteensovittamisesta, mutta kirjava joukko tuottajia hajottaa tämän tavoitteen toteuttamista.
- Lakiluonnos asettaa asiakassuunnitelman keskeiseksi toiminnanohjausvälineeksi, mutta se on vielä epämääräisesti kuvattu ja pahimmillaan asiakkaan itse on oltava aktiivisin osapuoli palvelujensa yhteensovittamisessa.

11. 5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

Vastaajien määrä: 1

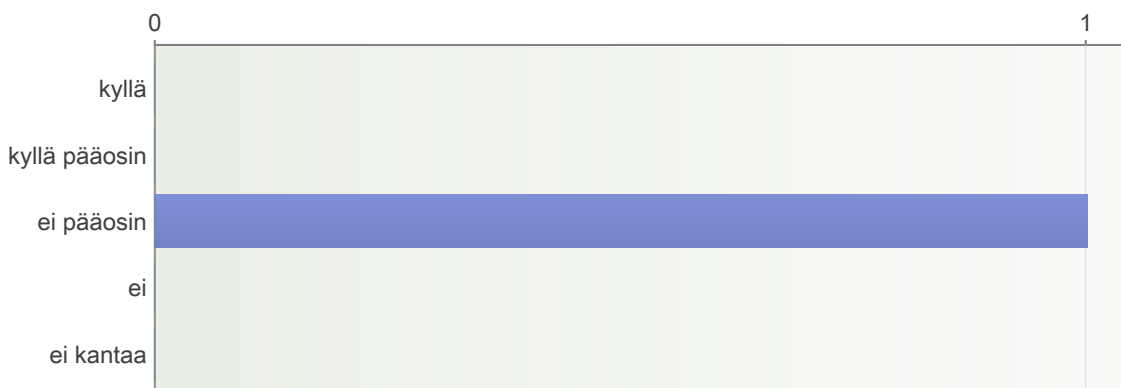
12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- •Suomessa on viime vuosina edetty sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiossa joko sosiaali- ja perusterveydenhuollon tai perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon tai kaikkien kolmen tahon integraatiossa hyvään suuntaan. Nyt lakiluonnoksessa esitetyllä mallilla tullaan tuhoamaan jo saavutetut hyvät tulokset.
- Integraation toteuttamisen suhteen ei ole tässä esityksessä selkeää vastuutahoa. Käytännössä integraation elementit ovat hajallaan monituottajamallissa.
- Tässä yhteydessä viittaamme Kuntaliiton lausuntoon, jonka mukaan ”ehdotettu malli itsessään on integraation näkökulmasta erittäin ongelmallinen ja edellyttää runsaasti näitä ongelmia korjaavaa sääntelyä. Käytännössä näiden säännösten soveltaminen integroitujen palvelukokonaisuuksien turvaamiseksi on vaikeaa. Palveluiden ohjaus ja johtaminen on moniportaista ja vaikeaa.

13. 6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

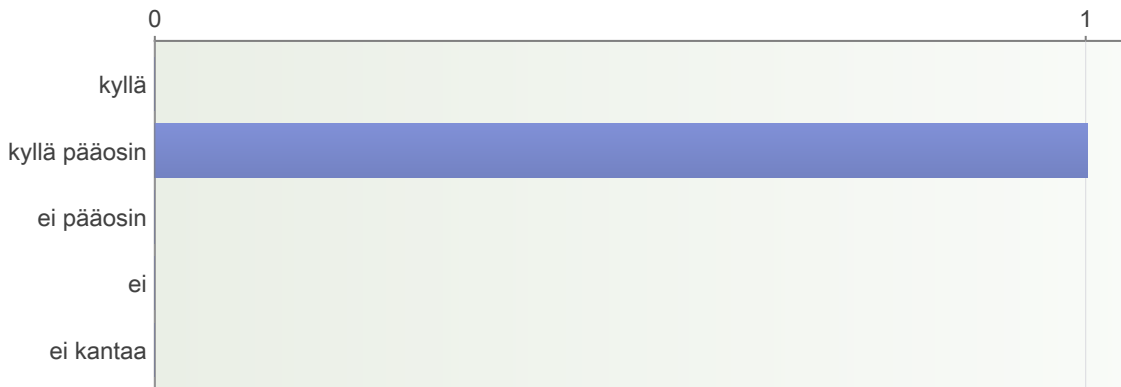
14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- •Kokonaisuutena arvioiden maakunnan mahdollisuudet käyttää järjestämisvastuuseen kuuluvaa päätösvaltaa on riittämätön.
- Maakunnan kyky toimia järjestäjänä riippuu keskeisesti paitsi järjestämisoaamisesta ja riittävästä resurssista myös valtion taloudellisesta ohjauksesta maakuntien verotusoikeuden puuttuessa.
- Käytännössä esityksen mukaan nykyisestä julkisesta järjestelmästä otetaan jotain pois: nimenomaan volyympohjaiset päivittäiset palvelut, joiden turvin voidaan turvata erityisosaaminen ja erityispalvelut. Erityispalvelut, varautumis- ja päivystysjärjestelmät eivät elä eivätkä menesty ”toiminnallisessa tyhjiössä” vaan tarvitsevat toimiakseen ja ollakseen kustannustehokkaita samaan toimintayksikköön ajanvaraukseen perustuvia tai muita volyympohjaisia päivittäisiä palveluita. Tämä liittyy myös kysymykseen asiakaseteleistä, jotka koskevat erikoissairaanhoidon palveluita. Maassa on rajallinen määrä eri erikoisalojen osajia, joista useat toimivat sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Osajat eivät maassa lisäänty monituottajamalliin siirtymisellä. Seurauksena voi olla, että nykyiset varautumis- ja päivystysjärjestelmät eivät toimi tai ovat itsessään suhteettoman kalliita..
- Tässä yhteydessä viittaamme Kuntaliiton lausuntoon, jonka mukaan ”Maakuntien itsehallinto on muodostumassa hyvin kapeaksi. Yksi syy tähän on lainsäädännössä maakunnille ehdotetut rajoitukset päättää maakuntien järjestämisvastuulle kuuluvien palveluiden tuottamisesta. Valinnanvapauslakiluonnoksessa tämä ilmenee mm. maakuntien lakisääteisenä velvollisuutena tarjota asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti laissa säädetyissä palveluissa, kieltona antaa maakunnan organisaatiossa palveluita asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin perusteella, tuottajakorvauksiin liittyvässä sääntelyssä sekä rajauksissa tuottaa valinnanvapauspalveluita.”

15. 7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

Vastaajien määrä: 1

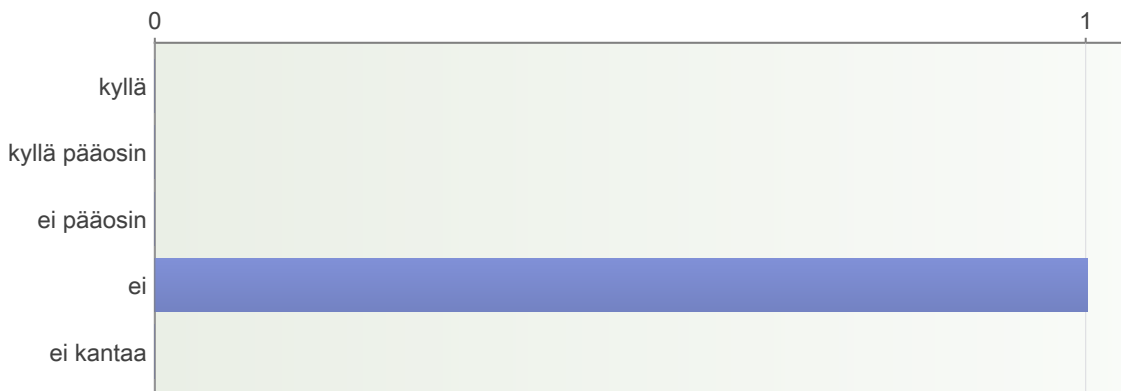
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- •Esitetty lakiluonnos hallintomalleineen ei itsessään tue innovaatioiden syntymistä. Palvelujen pirstoutuminen on yksi tekijä, joka ei tue vaikuttavien palveluinnovaatioiden syntymistä.
•Uusia tapoja voi syntyä, mutta ne saattavat olla uusia ”tulohankkimiskeinoja”, eivätkä lisää asiakkaiden hyvinvointia ja terveyttä.
•Tässä yhteydessä viittaamme myös Kuntaliiton lausuntoon, jonka mukaan
”Tavoitteen saavuttaminen riippuu siitä, millaisia ehtoja tuottajille asetetaan, millainen korvausmalli on ja millä tavalla se kannustaa innovaatioihin. Muun muassa alan tarpeettoman yksityiskohtaista sääntelyä purkamalla voitaisiin edistää palveluinnovaatioita myös ilman valinnanvapauslainsäädännön mukanaan tuomaa ennakoimattomuutta. Toimintatapojen muutos ei edellytä valinnanvapausuudistusta.”

17. 8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

18. Vapaamuotoiset huomiot.

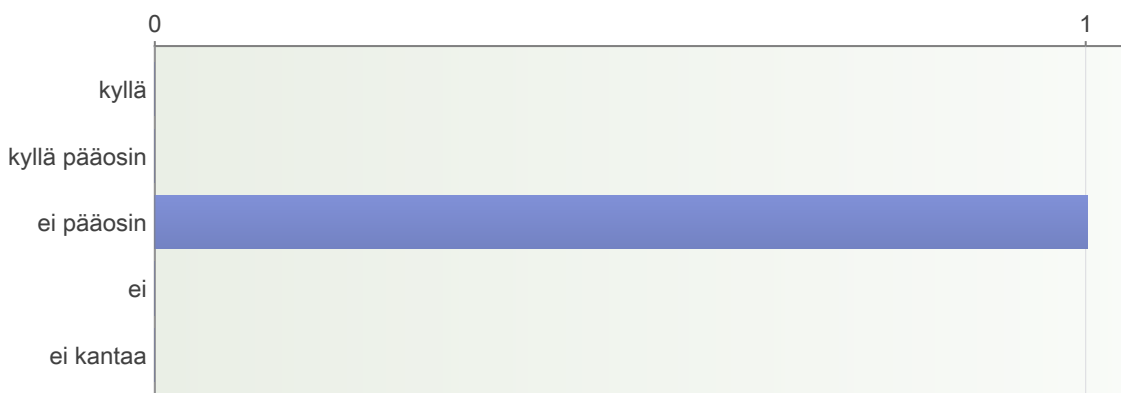
Vastaajien määrä: 1

- Pirstoutuva palvelujärjestelmä lisää kustannuksia. Viittaamme tässä Kuntaliiton lausuntoon, jonka mukaan
”Valinnanvapauden toteuttaminen esitetystä muodosta vaikeuttaa tavoitetta kustannusten kasvun hillitsemisestä. Päinvastoin paineet kustannusten nousuun ovat ilmeiset. Keskeisin syy on se, että malli rajoittaa maakunnan oikeutta päättää palvelujen tuotantotavasta ja ohjata palveluja kokonaisuutena.”

”Kustannusten nousun riskejä aiheuttavat lisäksi ainakin järjestäjien sekä tuottajien ICT-investointikustannukset, maakunnan, maakunnan liikelaitoksen ja tuottajien hallinnolliset tehtävät sekä valinnanvapausmalliin kuuluvat uudet elementit henkilökohtainen budjetti ja asiakasseteli sekä suun terveydenhuollon suoran valinnan palvelut. ”

”Jo uudistuksessa syntyvä hallinnollinen työmäärä lisää kustannuksia. Oppimis- ja tietojärjestelmien perustamiskustannukset, kaikille toimijoille syntyvä uusi hallinnollinen taakka ja monituottajamallin transaktiokustannukset, henkilökohtaiseen budjettiin liittyvät kustannusten kasvupaineet sekä suun terveydenhuoltoon liittyvät kustannusten kasvupaineet, mikäli nykyisin yksityisesti hoidettu ja Kela-korvauksen piirissä oleva toiminta siirtyy merkittävässä määrin muulla julkisella rahoituksella kustannettavaksi.”

”Arvioiden mukaan nykyisestä julkisesta sosiaali- ja terveydenhuollosta noin kolmannes siirtyisi uusien valinnanvapausjärjestelmien, asiakassetelien ja henkilökohtaisen budjetin piiriin. Tämä merkitsisi myös henkilöstön laajamittaista siirtymistä julkiselta sektorilta yksityiselle sektorille. Tässä saattaa olla merkittäviä heijastusvaikutuksia kunnallisen eläkejärjestelmän kestävyteen. Yksityisen sektorin osuuden kasvaminen heikentää välittömästi julkisen sektorin eläkejärjestelmän rahoitus pohjaa. Kymmenien tuhansien työntekijöiden siirtyminen sotessa yksityiselle sektorille merkitsisi isoa muutosta työeläkkeiden rahoitukseen ja nostaisi julkisen sektorin työeläkemaksuja.”

19. 9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvuuista. 9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

Vastaajien määrä: 1

20. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

-

Tässä yhteydessä viittaamme Kuntaliiton antamaan lausuntoon, jonka mukaan ”Lakiluonnoksessa on haettu ratkaisuja, jotka käytännössä johtavat samaan lopputulokseen kuin aikaisempi lakiin perustuva yhtiöittämisvelvollisuus ilman, että maakunnan tarvitsee muodollisesti yhtiöittää tuottamansa valinnanvapauspalvelut. Tähän saattaa liittyä riski, että maakunnan tuottaessa valinnanvapauspalveluita sen toiminta lopulta kuitenkin katsottaisiin EU-oikeuden näkökulmasta yhtiöittämisvelvollisuuden piirissä olevaksi markkinaehtoiseksi taloudelliseksi toiminnaksi, jolloin sosiaali- ja terveystalvuuja koskeva säätely siirtyisi Euroopan unionin toimivaltaan. ”

Edellä esitetty näkökohta on syytä ottaa huomioon lain valmistelussa.

21. 9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

22. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnos on eräiltä osin liian suppea ja eräiltä osin liian laaja.

Palveluvalikoima on siltä osin liian suppea, että palveluista puuttuvat tosiasiallisesti sosiaalipalvelut.

Palveluvalikko sopii melko terveelle ja vähän palveluja tarvitseville asiakkaille, joita on lukumääräisesti paljon.

Kun asiaa arvioidaan paljon palveluita tai monia palveluita tarvitsevien kannalta, valikko on liian suppea eikä se ole enää tarkoituksenmukainen, koska hoito pirstoutuu eri tahoille: sosiaali- ja terveyskeskuksiin, suun hoidon yksiköihin, liikelaitokseen, asiakassetelipalvelujen tuottajille ja henkilökohtaiseen budjetin palveluntuottajille.

Erikoisalojen määrittely lain tasolla on täysin tarpeetonta. Lisäksi valitut erikoisalajat ovat jokseenkin epämääräisesti valittuja. Yleislääketiede ja geriatria ovat perusteltuja, mutta muiden erikoisalojen valinta sote-keskuksen pakollisiksi palveluiksi on perusteetonta. Lisäksi maakunnalla tulisi olla oikeus päättää siitä, missä laajuudessa erikoislääkäripalveluita tarjotaan sote -keskuksissa ja millä mallilla. Erikoisalajat tulisi jättää nimeämättä, koska väestön tarpeet eri alueilla voivat olla erilaiset.

Mielenterveys- ja päihdeongelmien hoito on erityisen tärkeää olla kokonaisuutena ongelman tunnistamisesta aina laitoshoidon ja asumispalveluihin saakka, koska niistä kärsivät asiakkaat eivät kykene hankkimaan tarvitsemiaan palveluita monelta eri taholta.

23. 9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Ei vastauksia.

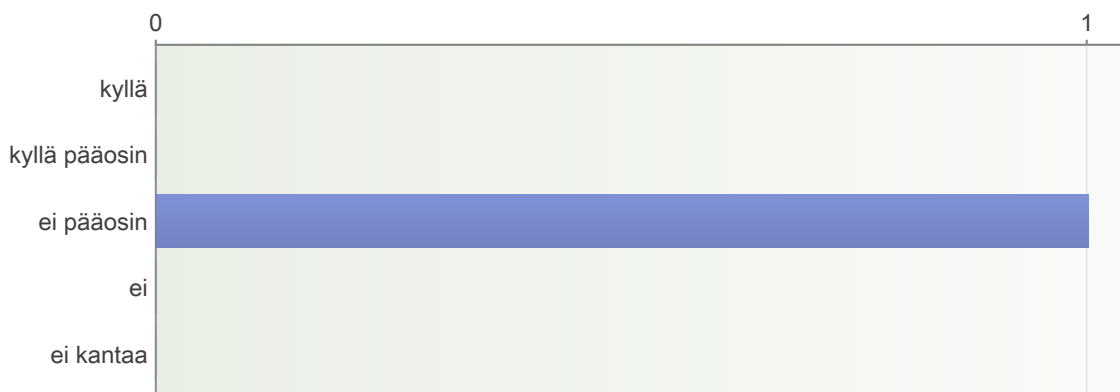
24. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- - Palveluvalikoima on osittain liian laaja ja osittain liian suppea eli epätarkoituksenmukainen.
  - 18 § 4 mom vaatimus konsultaatio- ja vastaanottopalveluista on epämääräinen. Valtaosa erikoishammaslääkäripalveluista on tarkoitus tuottaa maakunnan liikelaitoksessa, joten mistä riittää/löytyy erikoishammaslääkäreitä suunhoidon yksiköihin tekemään pelkkää konsultaatiota tai arvioita?
  - Suun hoidossa erikoishammaslääkäripalveluita tarvitaan useimmiten yksittäisiin hoitopisoihin tai jopa yksittäisiin toimenpiteisiin. Ei ole tarkoituksenmukaista, että erikoishammaslääkäritasoinen avohoito irrotettaisiin perushoidosta eli pois suunhoidon yksiköistä.

25. 9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

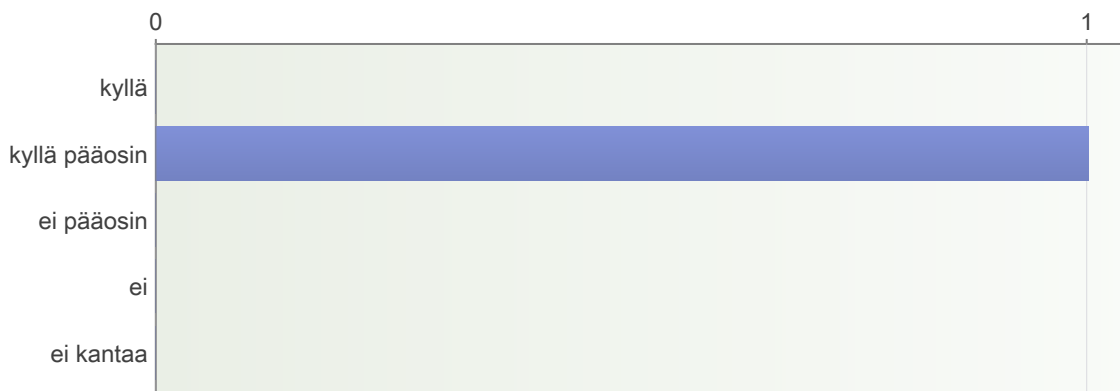
26. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- - Selvyyden vuoksi olisi hyvä kirjata myös liikelaitoksen vastuulle kuuluvat muut kuin sote-keskuksen ja suunhoidon yksikön palvelut. Asiakassetelillä tarjottavat palvelut määritellään 24 §:ssä selkeästi, mutta henkilökohtaisen budjetin palvelut (28 §) kuvataan niukasti. Henkilökohtaisella budjetilla tuotettavat palvelut olisi syytä määritellä aukottomasti siltä osin mitkä palvelut kuuluvat henkilökohtaisen budjetin piiriin, sekä siltä osin katetaanko asiakkaan koko palvelukokonaisuus henkilökohtaisella budjetilla vai onko mahdollista kattaa vain osa palvelukokonaisuudesta henkilökohtaisella budjetilla.

27. 9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

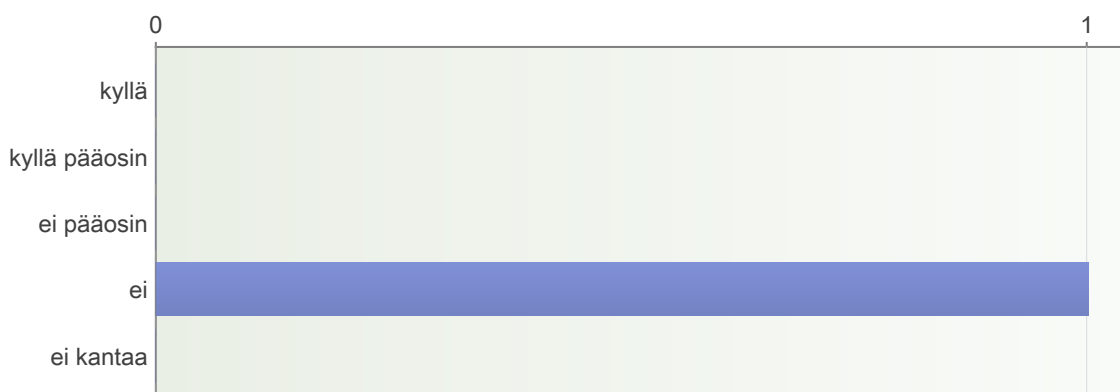

28. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

Ei vastauksia.

29. 9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

Vastaajien määrä: 1

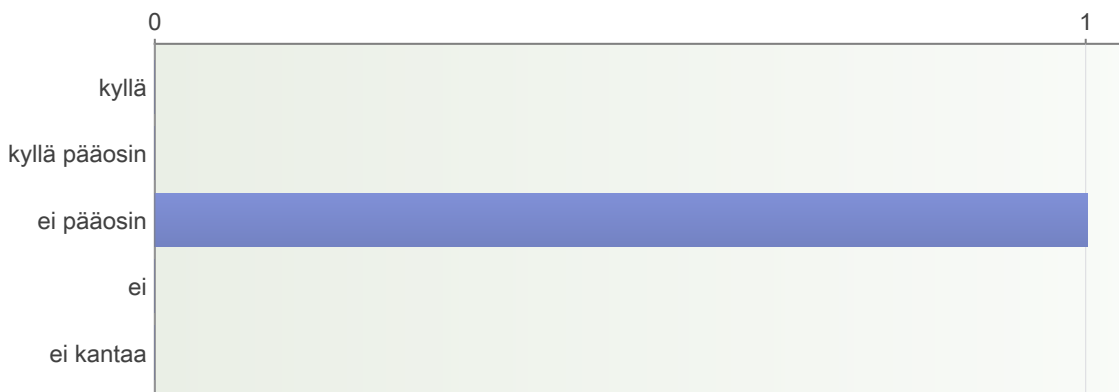
30. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- •Lakiesityksissä sosiaalityön osuus ylipäättään jää heikoksi. Rakenteellinen sosiaalityö on tässä lakiluonnoksessa unohdettu kokonaan. Sen avulla voitaisiin tosiasiallisesti vähentää terveys- ja hyvinvointieroja.
- Lisäksi tässä yhteydessä viittaamme Kuntaliiton lausuntoon, jonka mukaan ”Sosiaalihuollon palveluja koskevat säännökset 18 §:ssä ja 37 §:ssä eivät ole tarkoituksenmukaisia. Rakenne on luotu haluttaessa lisätä palveluintegraatiota tilanteessa, jossa sote-keskuksissa ei perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella voi olla sellaisia sosiaalipalveluja, joissa käytetään julkista valtaa. 37 §:n mukaisen ryhmän työn sisältönä on sosiaali- ja terveyskeskuksen konsultointi ja asiakkaiden palvelutarpeen arviointi ja asiakkaan ohjaaminen liikelaitokseen. Mikäli ryhmä ei tee asiakaskohtaisia päätöksiä, sen vaikuttavuus jää vähäiseksi. Tarvittavaa sosiaalihuollon ammattihenkilöistä koottujen ryhmien määrää, tarvittavaa asiantuntemusta ja sen vaatimaa resursointia ei ole arvioitu. Pykälien 18 § ja 37 §:n perustelut kaipaavat selkiyttämistä ja tarkennuksia.”

31. 10. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos. 10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

Vastaajien määrä: 1

32. Vapaamuotoiset huomiot.

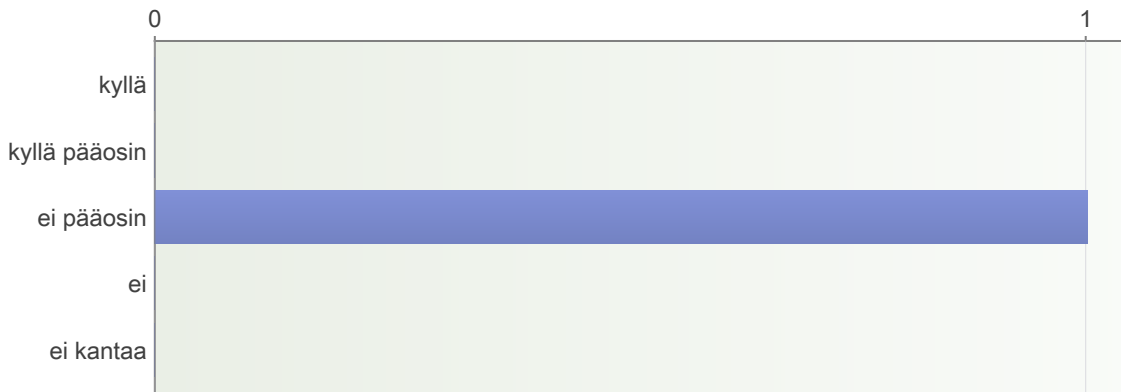
Vastaajien määrä: 1

- •Säännös ei ole tarkoituksenmukainen. 6 kk välein toteutuva vaihto-oikeus on ajallisesti liian lyhyt, erityisesti pitkäaikaissairailta ja muilla paljon palveluita tarvitsevilla. Pitkäjänteinen ja kokonaisvaltainen hoidon ja palvelun toteuttaminen vaarantuu, jos palveluntuottaja vaihtuu puolivuositain tai vaikka vuosittainkin. Tämän pykälän määrittely antaa rajattoman vaihtomahdollisuuden vaihtaa tuottajaa muulla erityisellä syyllä, jota ei tässä erikseen tarkenneta. Mahdollistaa epätarkoituksenmukaisen ”shoppailun”, jonka seuraukset voivat olla arvaamattomia.
- Lisäksi viittaamme tässä yhteydessä Kuntaliiton lausuntoon, jonka mukaan ”Valinnanvapaus yli maakuntarajojen aiheuttaa ongelmallisia tilanteita mm. integraation toteutumiseen (siirtykö asiakastieto muissa maakunnissa käytetyistä palveluista), palveluntuottajien valvontaan, palvelutarpeen arviointiin, maakuntien väliseen laskutukseen, palveluvalikoiman poikkeamiin maakuntien välillä, paljon palveluja käyttävien henkilöiden tunnistamiseen ym. liittyen. Lausunnolla olevan pykälän perusteella asiakas voisi niin halutessaan valita palveluja useista eri maakunnista, mikä voisi olla asiakkaan tahtotila esimerkiksi tilanteessa, että asiakas ei itse koe tarvitsevänsä palveluja (esim. lastensuojelun tarpeen selvitystä tarvitseva teini-

ikäinen).”

33. 10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

Vastaajien määrä: 1

34. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaalla on esityksen mukaan riittävä valinnan mahdollisuus, jos on mistä valita. Alueellinen epätasa-arvo tulee olemaan suuri, joten lakiluonnos ei ole tarkoituksenmukainen.

35. 11. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

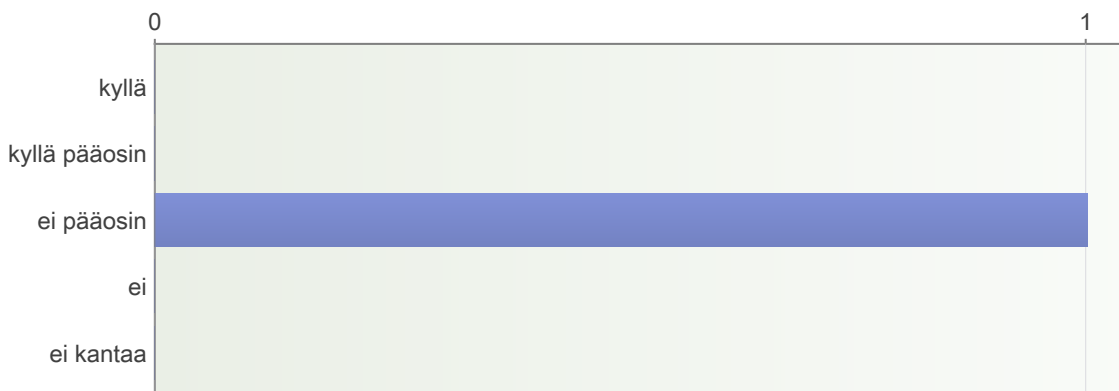
36. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- •Asiakassetelien käyttöalue on aivan liian laaja. Järjestelmä tulee erittäin kalliiksi ja hajottaa entisestään hoitovastuuta, jos maakunnan liikelaitokselle tulee näin laaja velvollisuus antaa asiakasseteli. Asiakkaalle ollaan jättämässä myös oikeus kieltäytyä asiakassetelistä, joten maakunnalla pitää aina olla joka palveluun myös omaa tuotantoa. Järjestyksen pitäisi olla päinvastainen: asiakasseteli annetaan maakunnan harkinnan mukaan, jos asiakas sitä pyytää. Nykyisen palvelusetelin kaltainen säädös mahdollisuudesta, mutta ei velvollisuudesta, olisi tarkoituksenmukaisempi
- Tässä yhteydessä viittaamme myös Kuntaliiton lausuntoon, jonka mukaan ”Asiakassetelipalveluihin esitetään kuitenkin kuuluvaksi sellaisia erikoissairaanhoidon palveluja, joiden laajamittaisella toteuttamisella asiakassetelin avulla olisi merkittäviä vaikutuksia maakuntien liikelaitosten mahdollisuuksiin taata riittävät ja laadukkaat erikoisalojen palvelut ja erityisesti ympärivuorokautinen päivystysvalmius koko maassa kaikissa olosuhteissa. Laajamittainen asiakassetelin käyttäminen vaikeuttaisi myös erikoislääkärikoulutuksen järjestämistä ja vaarantaisi sitä kautta erikoissairaanhoidon jatkuvuuden. Koska perustuslakivaliokunta edellytti, että maakunnan on aina varmistettava väestölle riittävät palvelut, velvoite antaa asiakasseteli erikoissairaanhoidon palveluissa ehdotetussa laajuudessa voi johtaa siihen, että maakunta joutuu ylläpitämään kahta rinnakkaista palvelujen tuotantojärjestelmää. Päivystystoiminta on maakunnan tehtävä, mutta kiireetöntä hoitoa varten on annettava asiakasseteli yksityiselle tuottajalle.”

37. 11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

Vastaajien määrä: 1

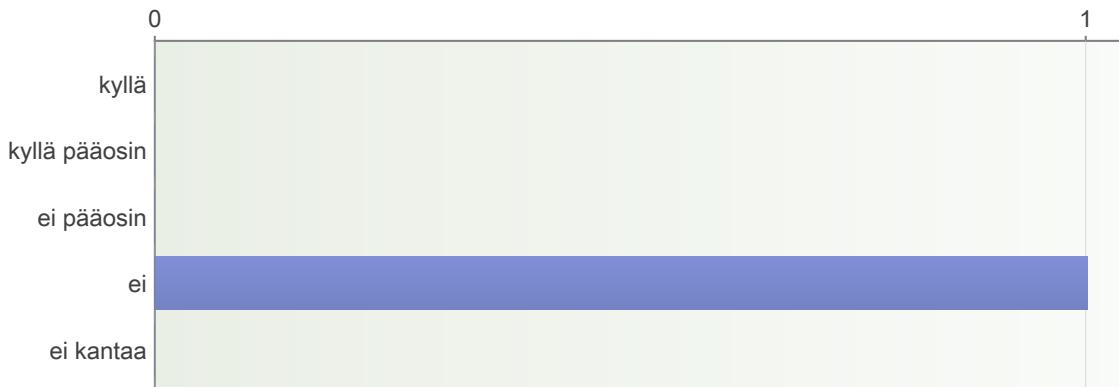
38. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiehdotus on hyvin tulkinnanvarainen. Lakiehdotuksessa asiakasseteli on annettu maakunnan liikelaitoksen velvoitteeksi. On vähintään epäselvää, millä tavalla maakunta voi rajata laissa sen liikelaitokselle annettua velvoitetta. Vaikka tällainen keino olisikin, ei asiakas- tai potilasturvallisuuden vaarantumista voida varmuudella todentaa ennen kuin asiakasseteliä käytettäessä asiakas- tai potilasturvallisuus on jo vaarantunut. Todennäköisin mekanismi, jolla asiakas- tai potilasturvallisuus vaarantuu, on yksityisen palvelutuottajan heikkolaatuinen palvelu. Tällaisen mahdollisuutta ei voida mitenkään varmuudella sulkea etukäteen pois. Toinen mekanismi, jolla asiakas- tai potilasturvallisuus, palvelukokonaisuuksien toimivuus tai palvelujen kustannustehokkuus voi vaarantua, on tilanne, jossa liikelaitoksen avainosaajia tai laajasti muuta henkilökuntaa siirtyy asiakassetelituottajien palvelukseen. Henkilöstön siirtymisestä ei luonnollisesti voi olla mitään varmuutta, ennen kuin se on tapahtunut. Yksittäiset asiakassetelit eivät missään palvelussa johda ylitsepääsemättömiin ongelmiin, mutta on täysin mahdoton etukäteen arvioida, mikä on sellainen asiakassetelien laajuus, mikä johtaa ongelmia aiheuttaviin henkilöstösiirtymiin. Käytännössä maakunta voi varmistua 2. ja 3. momentin ehtojen toteutumisesta vain siten, että se ei myönnä asiakaseteleitä lainkaan.

39. 11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

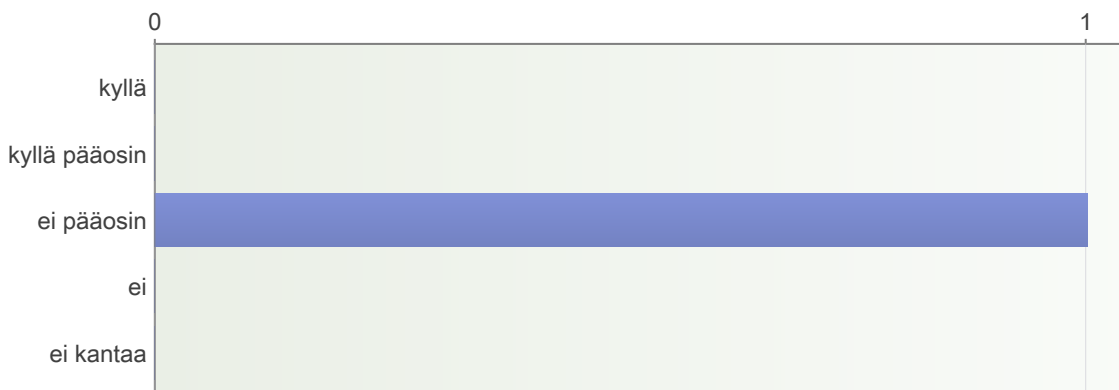
40. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tässä yhteydessä viittaamme Kuntaliiton lausuntoon, jonka mukaan ”Asiakassetelipalveluiksi esitetään sellaisia erikoissairaanhoidon palveluja, joiden laajamittaisella toteuttamisella asiakassetelin avulla olisi merkittäviä vaikutuksia maakuntien liikelaitosten mahdollisuuksiin taata riittävät ja laadukkaat erikoisalojen palvelut ja erityisesti ympärivuorokautinen päivystysvalmius koko maassa kaikissa olosuhteissa. Laajamittainen asiakassetelin käyttäminen vaikeuttaisi myös erikoislääkärikoulutuksen järjestämistä. Maakunnalle ehdotetaan mahdollisuutta rajata asiakassetelin käyttöä, jos se on välttämätöntä palvelukokonaisuuksien toimivuuden tai palvelujen kustannustehokkaan järjestämisen kannalta tai jos potilasturvallisuus taikka maakunnan suoriutuminen lakisääteisistä tehtävistä vaarantuu. On ilmeistä, että useissa maakunnissa keskussairaaloiden mahdollisuudet tuottaa palveluja kustannustehokkaasti ja hoitaa lakisääteiset tehtävänsä, joista keskeisin on päivystyksen ylläpitäminen, vaarantuvat hyvin nopeasti, kun elektiivinen toiminta vähenee asiakassetelin käytön takia. Myös palvelukokonaisuuksien toimivuus ja potilasturvallisuus voivat vaarantua, kun hoitoketju pilkkoutuu. Asiakassetelin käyttöönotto erikoissairaanhoidon palvelutuotannossa johtanee pätevän henkilöstön siirtymiseen yksityiselle sektorille, jossa mm. päivystysvelvoite on huomattavasti kevyempi. Mikäli maakunnan ja yksityisen ja kolmannen sektorin tuottajien aidosti haluttaisiin olevan samassa asemassa henkilöstön rekrytoinnissa, pitäisi myös muuta kuin maakunnan henkilökuntaa velvoittaa suorittamaan osuutensa maakunnan liikelaitoksen päivystysvelvoitteesta.” ”Asiakassetelin käytön tulisi siis olla mahdollista, mutta ei pakollista, tilanteissa, joissa maakunnalla on tarve täydentää omia palveluitaan pystyäkseen turvaamaan väestön tarpeen mukaiset hoidot ja toimenpiteet sekä asianmukainen hoitoon pääsy.”

41. 11d. Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

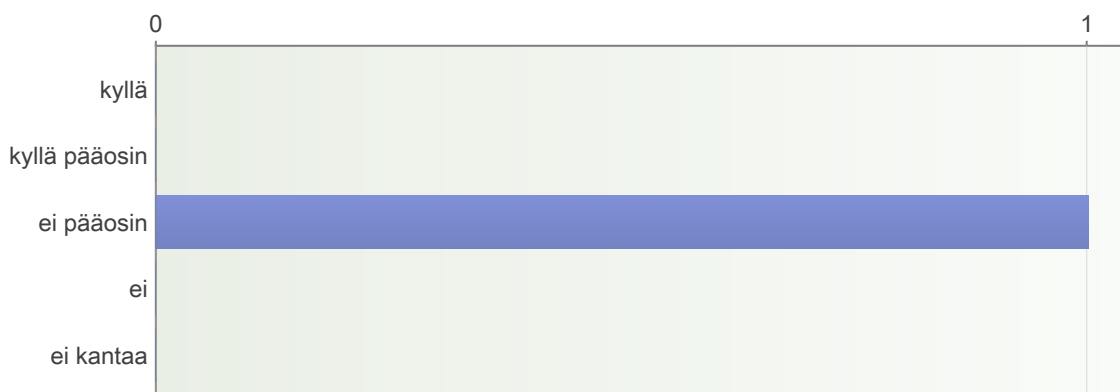
42. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- •Asiakkaan näkökulmasta on epätarkoituksenmukaista, ettei hän voi valita asiakassetelillä maakunnan liikelaitosta. Se vähentää valinnanvapautta ja johtaa asiakkaan kannalta monimutkaiseen prosessiin, jossa saadakse palvelut liikelaitokselta hänen tulee kieltäytyä asiakassetelistä, jota hänelle on lain mukaan kuitenkin tarjottava. Asiakkaan tulee ehdottomasti voida valita asiakassetelillä myös maakunnan liikelaitos, jos asiakassetelin käyttö halutaan viedä näin laajaksi.
- Valinnanvapausmalli eri elementteineen on lisäksi erittäin vaikeaselkoinen ja voi tuottaa ainakin alkuvuosina asiakkaille ja potilaille vaikeuksia valita omaan tilanteeseen sopivia palveluja, koska tämä edellyttää asiakkaan kykyä arvioida omaa tilannettaan, palveluntarvetta, verrata sitä tarjolla oleviin palveluvaihtoehtoihin ja hakeutua palveluihin.

43. 11e. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun toteuttamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

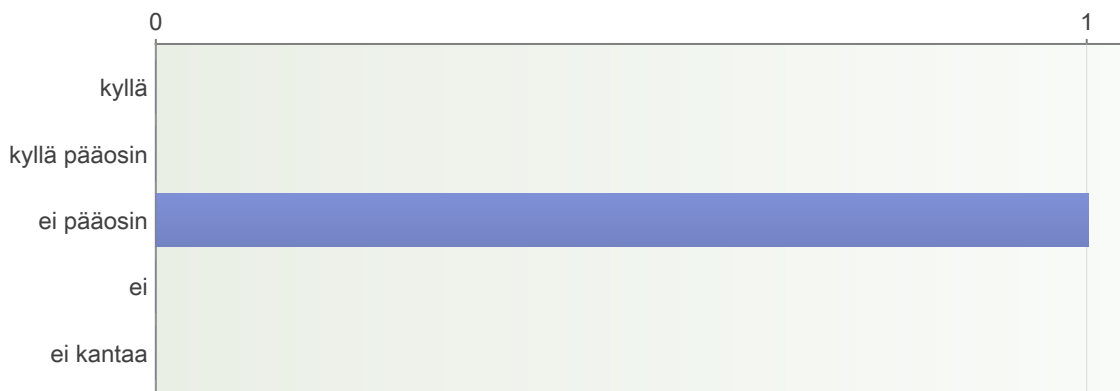
44. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tässä yhteydessä viittaamme Kuntaliiton lausuntoon, jonka mukaan ”Maakunnan oikeutta päättää järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisesta on rajoitettu. Maakunnalla olisi lakisääteinen velvollisuus tarjota asiakasseteli laissa säädetyissä palveluissa. Mikäli asiakas kieltäytyy asiakassetelistä, maakunnalla on viimekätinen vastuu tuottaa vastaavat palvelut. Mikäli maakunnalla olisi mahdollisuus valita, missä palveluissa se ottaisi käyttöön asiakassetelin, se voisi ottaa huomioon palvelujärjestelmän päällekkäisyyden ja työvoiman saatavuuteen liittyviä kysymyksiä.”

45. 12. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

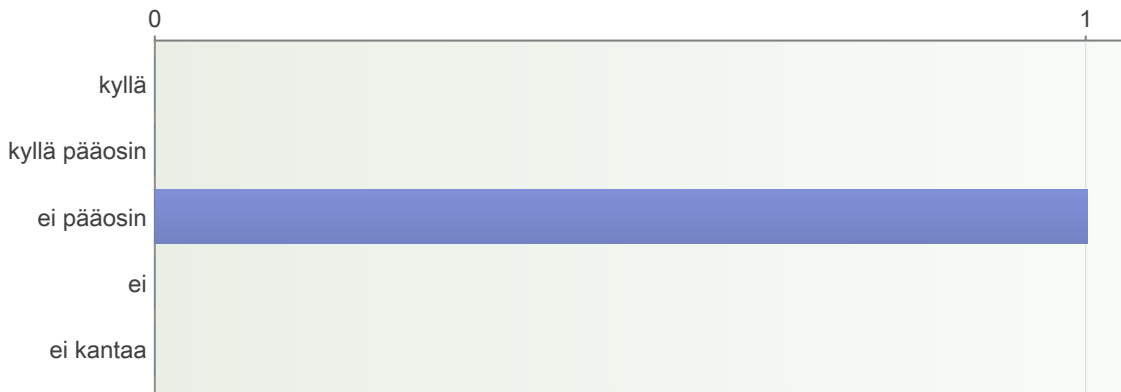
46. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtainen budjetti valinnanvapauden mekanismina edellyttää asiakkaalta tai hänen mahdolliselta läheiseltään kykyä suunnitella ja hankkia omat palvelunsa. Huomioiden se, että lakiesityksen mukaan henkilökohtainen budjetti kohdentuu ainakin ikääntyneisiin sekä vammaispalveluitten ja kehitysvammaispalveluiden asiakkaisiin, tulee asiakasohjaajien rooli entistä tärkeämmäksi. Palveluitten valinnassa on erityisen tärkeää huolehtia siitä, että palvelut ovat vaikuttavia yksittäisen asiakkaan tasolla eivätkä valinnat perustu mielikuviin tai mainontaan. Maakunnan on mahdollista laajentaa henkilökohtaisen budjetin kohderyhmiä. Näistä rajauksista ja reunaehdoista johtuen henkilökohtaisen budjetin käyttö valinnanvapauden laajentamisessa tulee olemaan rajatun asiakasryhmän tavoitettavissa. Lakiesityksen mukaan asiakas ei voi valita henkilökohtaisella budjetillaan maakunnan liikelaitoksen tuottamia palveluita. Tämä on merkittävä heikkous henkilökohtaisen budjetin sääntelyssä, ja tämä rajaus tulee poistaa lakiesityksestä.
Henkilökohtaisen budjetin käyttöönotossa tulee säätää siirtymäaika, jotta käynnissä olevista kokeiluista saadaan mahdollisimman laaja kokemus ennen kuin henkilökohtainen budjetti otetaan käyttöön valtakunnallisesti.

47. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

Vastaajien määrä: 1

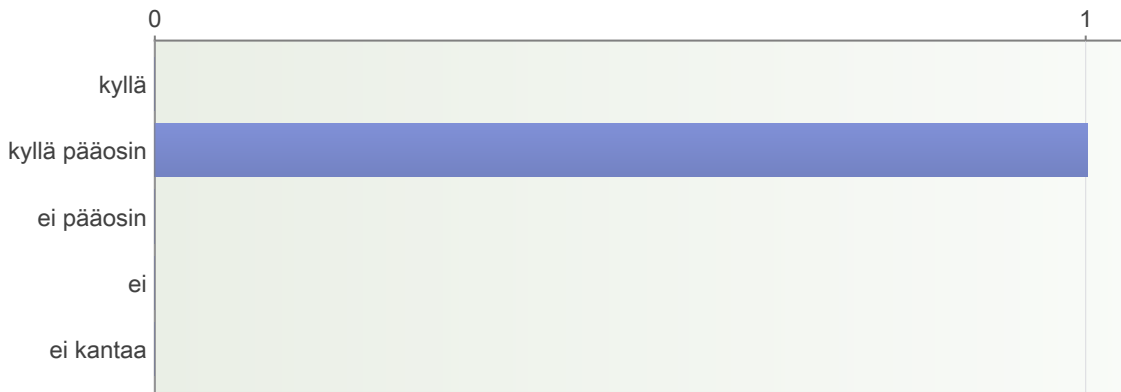
48. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- •Säädöksellä pyritään varmistamaan paljon palveluja käyttävien asiakkaiden palvelujen integraatio, mikä on sinänsä kannatettavaa. Asiakassuunnitelman toteuttaminen esitetyllä tavalla loisi käytännössä hallinnollisesti raskaan ja vastuunjaoltaan epäselvän prosessin, joka johtaisi todennäköisesti päällekkäiseen työhön ja suunnitelmien heikkoon laatuun. Tästä aiheutuisi myös yksityisyyden suojaan liittyviä kysymyksiä mm. siitä, kenellä olisi ja millaiset käyttöoikeudet suunnitelmaan tilanteessa, jossa yhteisiin suunnitelmiin sisältyy laajasti asiakkaan saamia palveluja sydänleikkauksesta toimeentulotukeen ja lastensuojelusta syöpähoitoihin. Samoin olisi ratkaistava kysymys siitä, kuka asiakassuunnitelman kokonaisuudesta vastaisi.
- Asiakassuunnitelman osalta asiakkaan oikeudet sekä asiakastarpeet toteutuvat riittävällä tavalla, jos asiakas osaa hakeutua saamiensa ohjeiden ja neuvojen perusteella oikeaan paikkaan ja sovitun henkilön luo. Asiakkaan on vaikea selviytyä uudessa palvelujärjestelmässä, joka on monimutkainen ja jossa käytetyt käsitteet ovat vaikeita ymmärtää. Ei tarvitse olla edes erityisen tuen asiakas tai laaja-alaisesti palveluja tarvitseva asiakas, jolle tuleva palvelurakenne on liian monimutkainen omakohtaisesti haltuun otettavaksi vaikka palvelujen yhteensovittamisessa autetaankin. Tältä osin palvelut eivät toteudu asiakkaan tarpeiden ja uudistukselle asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

49. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

50. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

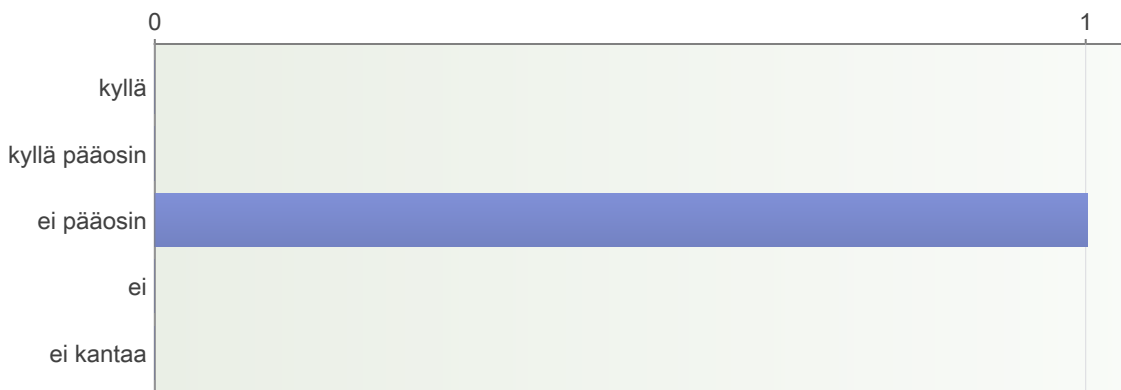
- Tässä yhteydessä viittaamme Kuntaliiton lausuntoon, jonka mukaan ”Hyväksymismenettelyyn liittyvä sääntely on kuitenkin epäselvää erityisesti suoran valinnan palveluissa. Sopimuksen ja hallintopäätöksen välinen suhde jää epäselväksi; esimerkiksi tarkoittaako säännös sitä, että 42 § mukaisia ehtoja ei voi sitoa sopimukseen.”

”Säännökset vastuusuhteista puuttuvat. Soveltamisen kannalta ongelmallista on esimerkiksi se, että hallintopäätökseen liittyviä maakunnan ja tuottajan välisiä ristiriitoja ratkotaan lopulta hallintooikeuksissa ja sopimukseen liittyviä ristiriitoja sopimusoikeudellisin menettelyin lopulta käräjäoikeuksissa.”

”Asiakkaan oikeudellinen suhde sote-keskukseen, asiakassetelituottajaan, henkilökohtaisen budjetin tuottajaan on epäselvä. Lisäksi se poikkeaa asiakkaan omalla rahoilla ostamista lisäpalveluista, joka on asiakkaan ja tuottajan välinen sopimuskysymys.”

51. 14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseen.

Vastaajien määrä: 1

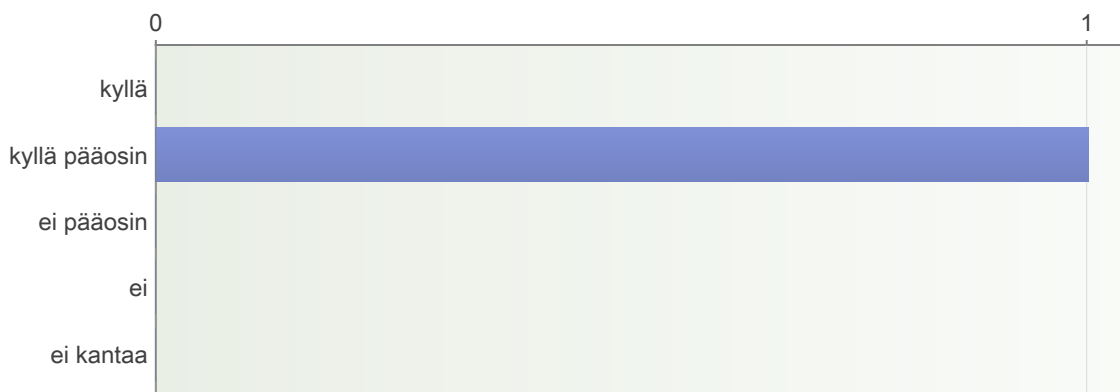

52. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

53. 14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

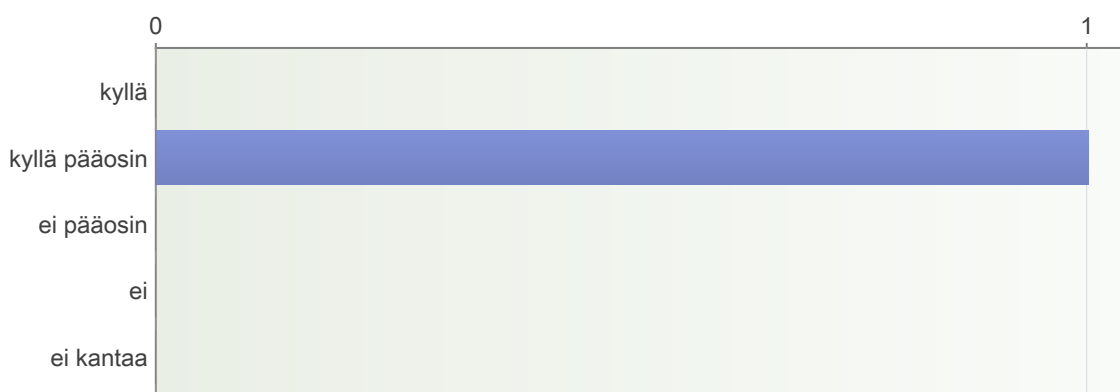

54. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

55. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

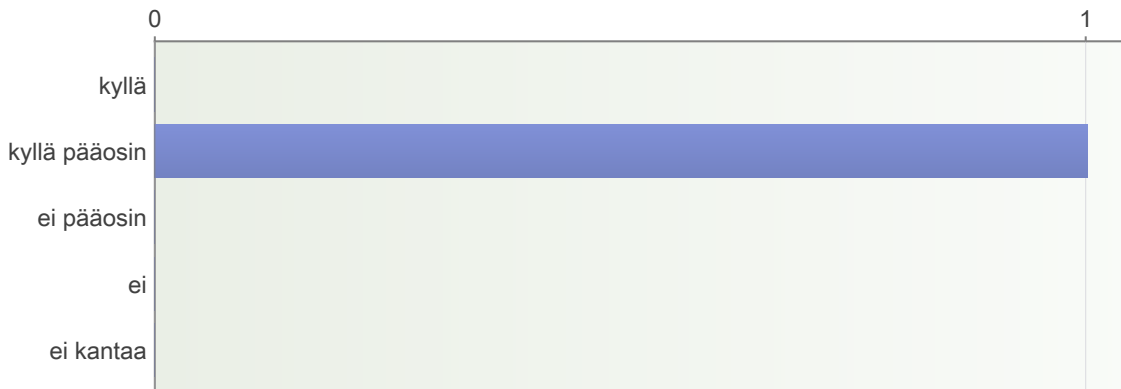
56. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

57. 16. Lakiluonnoksen 10 luvussa säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

Vastaajien määrä: 1

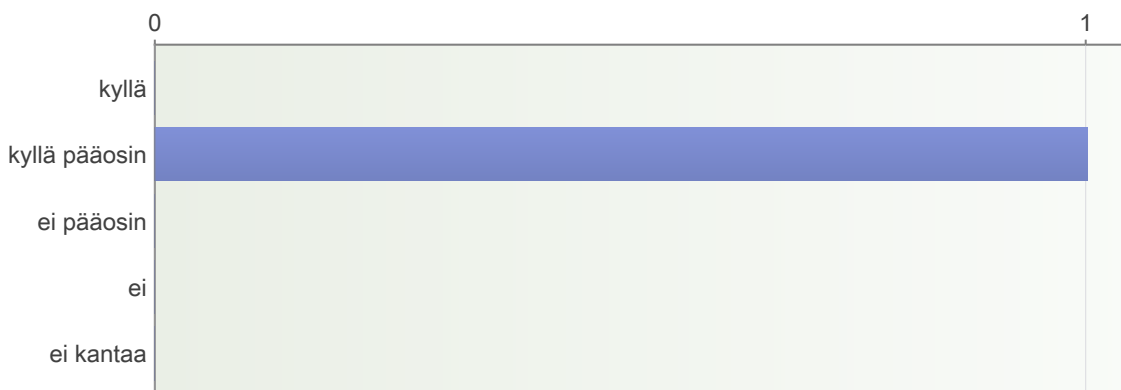
58. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kaikissa korvausperusteissa syntyy mahdollisuuksia osaoptimointiin. Kiinteissä korvauksissa alihoitoon ja toimenpide- yms. -perusteisissa ylihoitoon. Kenelle maksetaan korvaus niistä, jotka eivät ole valinneet mitään sote -keskusta?

59. 16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

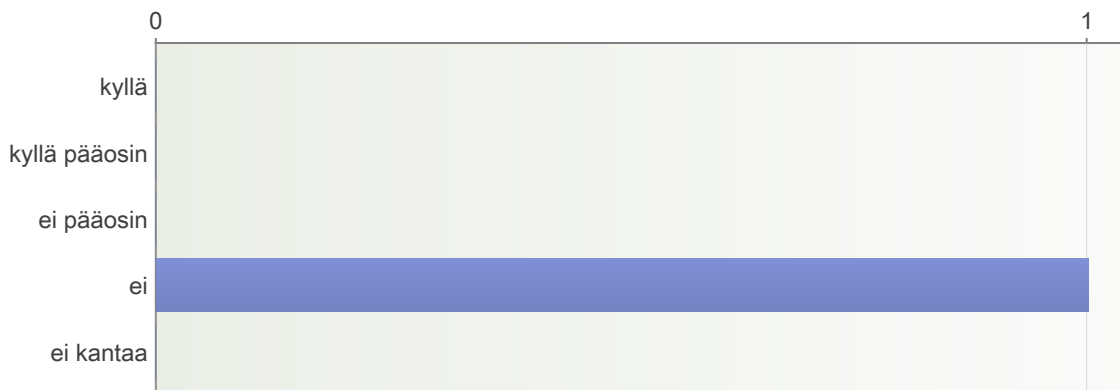

60. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

61. 16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen tuottajan sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

62. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Eivät turvaa, koska maakunnan sote-keskuksia joudutaan ylläpitämään, vaikka se ei olisi taloudellisesti kannattavaa palvelutuotannon varmistamiseksi (vrt. perustuslakivaliokunnan lausunto kesällä). Jos ei yhtiöitetä, toimintaedellytykset ovat aivan erilaiset (hankintalaki, työehtosopimukset, poliittinen päätöksenteko jne.)

Tässä yhteydessä viittaamme myös Kuntaliiton lausuntoon, jonka mukaan

”Maakunnan liikelaitoksen tuottaessa itse valinnanvapauspalveluita sen tulee markkinoiden näkökulmasta toimia pitkälti samalla tavalla kuin esimerkiksi osakeyhtiön, vaikka toiminta ei muodollisesti tapahdukaan yhtiömuodossa. Tähän liittyy useita lakiluonnoksessa vielä ratkaisemattomia kysymyksiä. Tällainen on esimerkiksi, mikä vaikutus maakunnan taloudellisissa vaikeuksissa olevalle valinnanvapautaseyksikölleen osoittamalla lisärahoituksella on yksityisten valinnanvapauspalveluiden tuottajien palveluiden rahoitukseen.”

”Maakunnan liikelaitoksen sote-keskuksella ja yksityisellä sote-keskuksella ei ole yhdenvertaisia toimintaedellytyksiä, sillä maakunta on järjestäjänä viimekädessä aina vastuussa siitä, että asukkaat saavat tarvettaan vastaavat palvelut.”

63. 17. Lakiluonnoksen 12 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. 17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakasseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

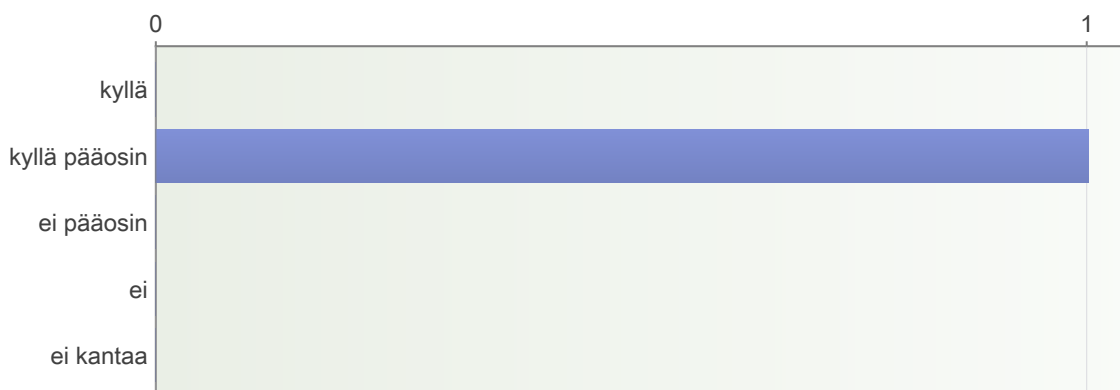
64. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Siirtymäaikataulu on liian tiukka ja sitä pitäisi pidentää.

65. 17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

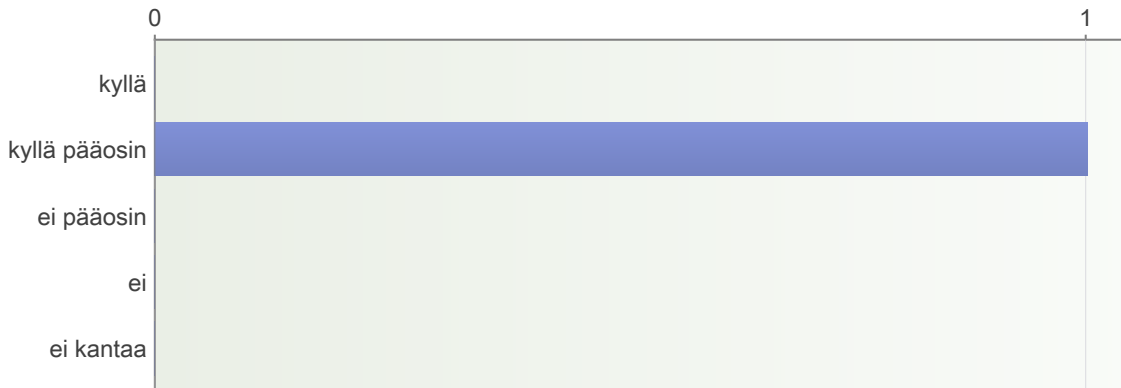
66. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Siirtymäsäännös on tiukka varsinkin suhteessa kaavailtuihin tietojärjestelmiin, joiden suunnittelu on vasta käynnistynyt ja kokonaisuudessaan niiden toteuttamisen ja käyttöönoton voidaan Kuntaliiton mukaan arvioida kestävän 3-5 vuotta valinnanvapauslain mahdollisesta hyväksymisestä.

67. 17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

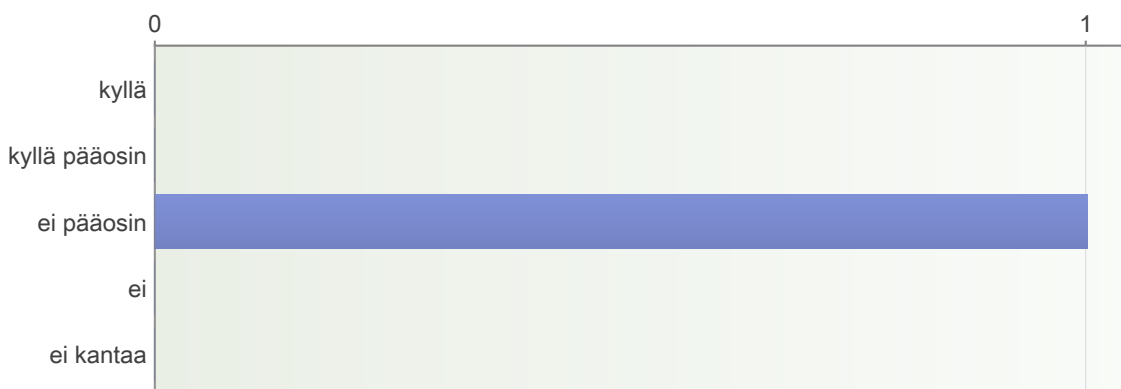

68. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

69. 17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveyspalveluiden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

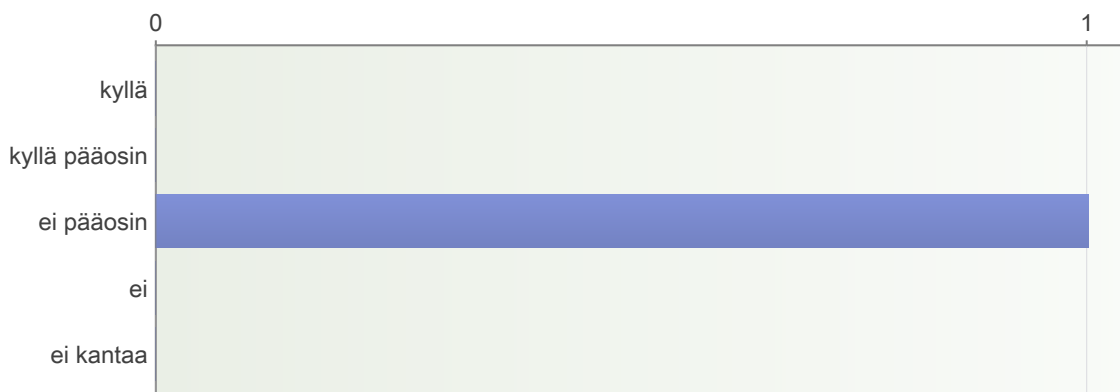

70. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

71. 17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

Vastaajien määrä: 1

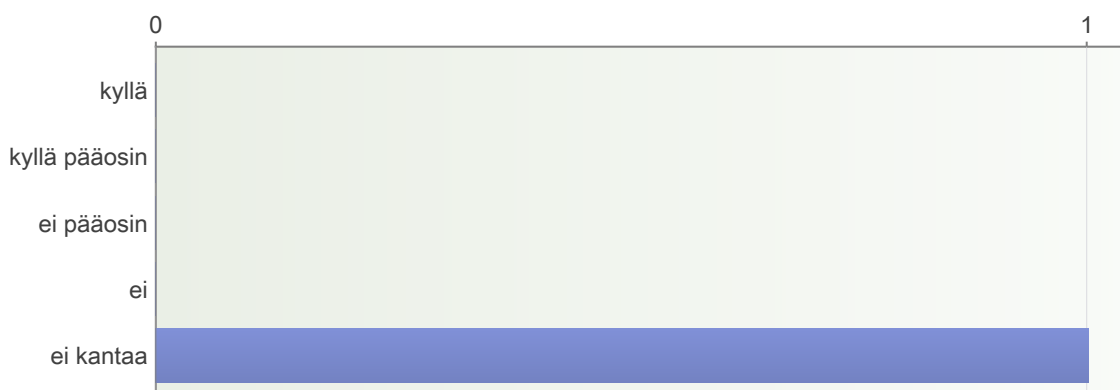
72. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Viittaamme tässä Kuntaliiton lausuntoon, jonka mukaan ”Todennäköistä on, että mittakaavaetujen ja fuusioiden myötä markkinat keskittyvät tulevaisuudessa suuremmille tuottaja-organisaatioille. Keskittymiskehitys on ollut nähtävissä jo aiemmin. Pienten tuottajien markkinoille tulon kynnyksiä ovat tietojärjestelmäpalveluihin liittyminen sekä moninaiset raportointivelvoitteet erityisesti, jos tuottajat eivät voi hyödyntää maakunnan tarjoamia yhteisiä tietojärjestelmiä.”

73. 18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

74. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

75. 19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Uudistus muuttaa peruuttamattomalla tavalla kuntien, sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymien ja sairaanhoitopiirien asemaa sekä palvelun tuottajana että palvelun turvaajana. Valinnanvapauspalvelujen ja asiakassetelin piiriin kuuluvien palvelujen tuottajana julkinen terveydenhuolto joutuu kilpailemaan yksityisen kanssa. Lakiesitysten perusteella on vaikeaa sanoa, perustuuko kilpailu yhdenvertaisiin kilpailumahdollisuuksiin.

76. 20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Esitys on laadittu hyvinvoivien ja satunnaisesti palveluja käyttävien asiakkaiden näkökulmasta.

77. 21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen.

Ei vastauksia.